ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 | ISSUE 2 | 2021
ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИНИ МОЛИЯЛАШТИРИШДА ХАЛҚАРО МОЛИЯ ИНСТИТУТЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ

И. Б. Жумаев
Ўзбекистон Республикаси иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги

Ушбу мақолада инвестиция фаолиятини молиялаштиришда халқаро молия институтларининг аҳамиятини оширишни такомиллаштиш масалаларининг ўзига хос хусусиятлари бўйича ўрганишлар асосидаги муҳокама қилинган. Муҳокама натижасида, ҳозирги вақтга келиб, халқаро молия инситутларининг аъзо-мамлакатлари ривожланишидаги ўрни тўғрисида атрофлича хулоса келтирилган.

Калит сўзлар: халқаро молия институтлари, инвестиция фаолияти, молиялаштириш, инвестиция, хорижий инвестициялар, Жаҳон банки гуруҳи, Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки, Осиё тараққиёт банки, Ислом тараққиёт банки.

THE IMPORTANCE OF INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS TO FINANCE INVESTMENT ACTIVITIES

I. B. Jumaev
Ministry of Economic Development and Poverty Reduction of the Republic of Uzbekistan

This article examines the role of international financial institutions in financing investment activities based on research on the specifics of improving issues. As a result of the discussion, an exhaustive conclusion was made about the role of international financial institutions in the development of the participating countries.

Keywords: international financial institutions, investment activity, financing, investments, foreign investments, the World Bank Group, the International Bank for Reconstruction and Development, the Asian Development Bank, the Islamic Development Bank.

КИРИШ

Макроиқтисодий прогноз дунёда пандемия билан боғлиқ вазиятнинг босқичма-босқич яхшиланиши бўйича тахминларга асосланади. Шу билан

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

бирга, ташқи савдо ҳамкорлар иқтисодиётининг босқичма-босқич тикланиши кутилаётганлиги, ташқи талабнинг 2022 йилнинг иккинчи ярмидан инқирозгача бўлган даражага эришиш учун шароит яратади.

Мамалакатимизнинг халқаро молия институтлари билан ҳамкорлик қилиши мамлакат иқтисодиётининг инвестиция фаолиятини ривожлантиришда муҳим ўрин эгаллайди. Ҳозирги даврга келиб, халқаро молия институтлари мамлакатимиз инфратузилмаси, энергетикаси, саноати ва иқтисодиётимизнинг реал секторларини молиялаштиришда фаол иштирок этиб келмоқда.

Ҳозирги даврда инвестиция муҳитини яхшилаш соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларнинг стратегик мақсади – тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш ва чет эл инвестицияларини жалб қилиш учун мамлакатда 2022 йилгача Жаҳон банки ва Халқаро молия корпорациясининг «Бизнес юритиш» ҳисоботидаги жаҳон мамлакатларининг биринчи йигирмталиги даражасига мос келадиган энг қулай шарт-шароитларни яратиш эканлиги белгилаб қўйилди. Шу нуқтаи назардан бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси турли халқаро молиявий ва минтақавий иқтисодий ташкилотлар аъзоси бўлган ҳолда жаҳон бозорига интеграциялашувни янада фаоллаштириш мақсадида республикамизда халқаро молия институтлари билан ҳамкорликнинг ривожланиши ва халқаро бизнесни ташкил этиш шароитларига сезиларли таъсир ўтказмоқда.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Ўзбекистон инвестиция сиёсатида олиб борилаётган изчил ва мақсадли ислоҳотлар унинг нафақат жаҳонда давом этаётган пандемиянинг таъсири ва оқибатларидан ишончли тарзда ҳимояланишига, балки инвестиция фаолиятида муҳим ва сифат ўзгаришларига эришиш, иқтисодиётнинг реал секторига инвестиция лойиҳалари ҳажмини кенгайтириш инвестиция фаолиятини молиялаштириш даражасини тубдан яхшилаш имконини бермоқда. Мамлакатимиз инвестиция сиёсатининг барқарор ва ишончли фаолият юритиши, унинг жаҳон молия бозоридаги нуфузи ортиб бориши, шунингдек, мамлакатимизни иқтисодиётини модернизация қилиш йўлидаги ҳаракатлари дунё жамоатчилиги, шунингдек, қатор нуфузли халқаро молия ташкилотлари томонидан эътироф этилмоқда.

Халқаро молия институтлари билан ўзаро ҳамкорлик доирасидаги муаммоларни ўрганишнинг айрим назарий-концептуал жиҳатларини ишлаб чиқишда хорижлик иқтисодчи олимлардан халқаро молиявий муносабатлар

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

соҳасида таниқли олим Д.М. Михайлов жаҳон молия бозорини унда муомалада бўлган воситалар нуқтаи назаридан кўрсатиб ўтади. Бунда унинг фикрича, жаҳон ссуда капитали бозори ва жаҳон молия бозори “тушунча нуқтаи назаридан бу тушунчадан кўпроқ амалий фойдаланишда ўхшаш категориялар ҳисобланади” [1], жаҳон молия бозорида эса қарз капитали, қарз воситалари ва ҳосилавий шартномалар савдо объектлари сифатида намоён бўлади. Шуниенгдек, С.В. Бажановнинг фикрича, “халқаро молия бозори – иқтисодий муҳит бўлиб, унда ссуда капитали эркин муомаладаги валюта сифатида намоён бўлади. Ссуда капитали ҳаракати фақатгина эркин муомаладаги валютада амалга оширилувчи мамлакатларда миллий ва халқаро молия бозорлари тушунчалари мос келади”. Бошқача айтганда, муаллиф халқаро молия бозори тушунчасини “умумийлик (яхлитлик) сифатида изоҳлаб, у ссуда капиталининг айланишига асосланади” [2].

Ўзбекистонлик иқтисодчи олимлардан А. Ваҳобов, Н.Жумаев, У.Бурхоновларнинг “Халқаро молия муносабатлар” Ўқув қўлланмасида [3] “Халқаро молия бозорлар - мамлакатлар миллий манфаатларини ҳимоя қилувчи тамойилларига асосланган бўлиб; бу давлатлараро ҳар томонлама ҳамкорликни бир кўринишдаги халқаро молия бозорлари ва уларнинг фондли кўринишдаги умумжаҳон бозорлар йиғиндисидир ёки давлатларни ягона молия ва кредит сиёсатини амалга оширувчи бозорлар мажмуасидир деб таъриф беришган.

Шунингдек, Ж.Х Атаниязов, Э.Д.Алимардоновларнинг “Халқаро молия муносабатлари» номли дарслигида жаҳон молия бозорини таркиби ва мазкур бозорга чиқиш механизми тўғрисида фикр билдиради. Хусусан, жаҳон молия бозори миллий молия бозори ва халқаро молия бозоридан таркиб топганлигини эътироф этади. Муаллифлар, чет эл қимматли қоғозлар яъни мамлакатларда еврооблигацияларни халқаро муомалага чиқариш орқали юзага келаётган бозорлар йиғиндисидир деб эътироф этишган [4].

Республикамиз иқтисодиётини трансформциялашда ва халқаро иқтисодий муносабатларида, айнан халқаро молия институтлари давлатлар ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этади. Шу нуқтаи назардан мавзунинг долзарблиги юқорида келтирилган таърифлар асосида намоён бўлади.

Ушбу мақолада тадқиқот мавзусига оид назария ва таълимотларни гуруҳлаштириш, сўровлар ўтказиш услублари, илмий тадқиқот бўйича хулосалар чиқаришда моделлаштириш, статистик таҳлил, тизимли ёндашув,

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

прогнозлаш, умумлаштириш усуллари кенг қўлланилди ҳамда адабиётларнинг қиёсий таҳлили ва фаразни асослаш усулларидан фойдаланилди.

НАТИЖАЛАР

Республика иқтисодиётда амалга оширилаётган ҳар қандай инвестициялар қандай қўшимча қиймат, иқтисодий самара келтиришидан қатъий назар, уларнинг барчаси ижтимоий манфаатлар учун хизмат қилиши лозим. Гарчи, инвестицияларни амалга оширувчи ҳам, унинг натижасига манфаатини боғловчи ҳам инвестиция фаолиятида қатнашувчи субъектлар ҳисобланади. Мамлакатда амалга оширилаётган фаол инвестиция сиёсати, ўз навбатида, ижтимоий самара ва фаровонликни оширишга олиб келмоқда.

Шунинг учун фаол инвестиция сиёсатини изчил давом эттириш Ўзбекистоннинг дунё миқёсидаги аҳоли фаровонлиги кўрсаткичи ва инсон тараққиёти индексининг ҳам яхшиланишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Халқаро молия институтлари йирик молиявий ресурслар ва аҳамиятли ваколатларга эга бўлиб ҳозирги кунда бу ташкилотлар жаҳон молия-кредит муносабатларининг асосини ташкил этиб келмоқда. Халқаро молия институтлари билан ҳамкорлик мамлакат учун нафақат йирик маблағларни иқтисодиётга жалб қилиш имконини беради, балки жаҳон молиявий муносабатларида ўз ўрни ва овозига эга бўлиш имкониятини яратади. Халқаро молия институтлари билан ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш ҳар бир давлат учун муҳим масалалардан ҳисобланади.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон бир қатор халқаро молия ташкилотларининг аъзоси ва бу ташкилотлар билан икки томонлама ва кўп томонлама ҳамкорлик муносабатларига эга. Сўнгги йилларда халқаро молия институтлари иқтисодий агентларнинг ўзаро муносабатлари, воситалари ва операциялари фавқулодда турли-туман бўлиб, жуда мураккаб шаклларга эга бўлмоқда. Шунингдек ўзаъро клиринг жараёни юз берди, бу халқаро молия ташкилотларининг умумий тарзда унда муомалада бўлган молиявий воситаларининг турли-туманлиги нуқтаи назаридан кўриб чиқиш лозим.

Прогноз ҳисоб-китобларига кўра, мамлакатдаги ялпи талаб ва иқтисодий фаоллик даражаси 2021 йил охирига келиб инқирозгача бўлган даражага яқинлашиши, иқтисодиёт эса 2023 йилга келиб ўзининг потенциал даражасига қайтиши кутилмоқда.

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

1-жадвал

Халқаро молиявий институтлар прогнозлари

Кўрсаткичлар	ХВЖ	Жаҳон Банки	Осиё тараққиёт банки	Европа тикланиш ва тараққиёт банки
2021 йилда Ўзбекистон реал ЯИМ ўсиши	5,0	4,3	6,5	4,5

Юқоридаги жадвал маълумотларидан кўринадики, халқаро молия институтларининг Ўзбекистон иқтисодиётининг ўсиши бўйича прогнозлари 4,3-6,5% оралиғида бўлмоқда. Шу билан бирга, 2020 йилда иқтисодиётни фискал қўллаб-қувватлаш чоралари ва пул-кредит сиёсатининг нисбатан юмшатилиши таъсирлари 2021 йилда иқтисодий фаолликни ва истеъмолчиларнинг ялпи талабини рағбатлантирувчи асосий омиллардан бўлиб қолади. Аксарият халқаро молиявий ташкилотларнинг ижобий прогнозларига қарамай, жаҳон иқтисодиёти истиқболлари бирмунча ноаниқлигича қолмоқда ва прогноз кўрсаткичларига эришишда жиддий хатарлар мавжуд. 2021-2022 йилларда иқтисодий ўсиш ва инвестицион фаолликни қўллаб-қувватлашнинг зарурий шартларидан бири мамлакатимизда тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг ўсиши ҳисобланади.

Олтита халқаро молиявий институт жумладан, Евроосиё тараққиёт банки, Халқаро иқтисодий ҳамкорлик банки, Халқаро молия корпорациялари, Қора денгиз савдо ва ривожланиш банки, Россия-Қирғизистон ривожланиш жамғармалари томонидан 27 та янги лойиҳаларни молиялаштирдилар.

2-жадвал

Халқаро молия институтлари томонидан МДҲ давлатларига тасдиқланган инвестиция лойиҳалари ва кредитлари таркиби [5]

№	Мамлакатлар	Халқаро молия институтлари						Жами ажратилган маблағлар млн. АҚШ доллари	Улуши жамига нисбатан, фоизда	Жами лойиҳалар сони
		Евроосиё тараққиёт банки (ЕАБР)	Европа тикланиш ва тараққиёт банки (ЕБРР)	Халқаро иқтисодий ҳамкорлик банки	Халқаро молия корпорациялари (МБЭС)	Россия-Қирғизистон ривожланиш жамғармалари (РКФ)	Қора денгиз савдо ва ривожланиш банки (ЧБТР)			
1.	Озарбайжон							**0**	0	0
2.	Арманистон		8				20	**28**	2,9	3
3.	Белорусия	300	7,7	4,8				**312,5**	32,9	5
4.	Қозоғистон	95	225					**320**	33,7	2

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

5.	Қирғизистон		8			1,2		**9,2**	1,0	1
6.	Молдавия							**0**	0,0	0
7.	Россия						50	**50**	5,3	1
8.	Тожикистон							**0**	0,0	0
9.	Туркманистон		9,5					**9,5**	1,0	2
10.	Ўзбекистон		24,5	13,1	17,5			**55,1**	5,7	6
11.	Украина		156,1				10	**66,1**	17,5	7
Жами		**395**	**438,8**	**17,9**	**17,5**	**1,2**	**80**	**950,4**	**100**	**27**
Жамига нисбатан, % да		**41,6**	**46,2**	**1,9**	**1,8**	**0,1**	**8,4**	**100**		

Эслатма: Алоҳида ранглардаги давлатлар халқаро молия институтларига аъзо бўлмаганлигини англатади.

Юқоридаги жадвал маълумотларидан кўринадики, тасдиқланган ва имзоланган лойиҳаларнинг энг катта улуши Қозоғистонга (36,3 фоиз) транспорт соҳасидаги лойиҳалар учун 320 млн. АҚШ доллари тўғри келади ва Белорусия учун (35,5 фоиз) ишлаб чиқариш ва молиявий соҳаларда 312,5 млн. АҚШ доллари тўғри келади. Украинада (17,5 фоиз) умумий молиялаш ҳажми 166,1 миллион АҚШ долларини (етти лойиҳа) ташкил этган. Ўзбекистонда (6 фоиз) 55,1 млн. АҚШ доллари (олтита лойиҳа), Россияда (5,3 фоиз) - 50 млн. АҚШ доллари (битта лойиҳа), Арманистонда (2,9 фоиз) 28 миллион АҚШ доллари (учта лойиҳа). Жами 27 та лойиҳа амалга оширилганлигини кўришимиз мумкин. Халқаро молия ташкилотларининг ҳисоб-китобларига кўра, Осиё мамлакатлари иқтисодиётини ривожлантириш учун 2010-2020 йиллар мобайнида 8,0 трлндан ортиқ маблағ зарур бўлади.

Мустақилликнинг илк даврларидан бошлаб Ўзбекистон бир қанча халқаро ва минтақавий халқаро молия ташкилотлари билан мустаҳкам алоқа ўрнатди. Мамлакатимиз 1995- йилда Осиё тараққиёт банкининг аъзолигига эга бўлди ва 1997-йилда Тошкентда ОТБ ваколатхонаси очилди.

Ўзбекистоннинг ОТБ билан ҳамкорлиги барча тармоқларни ривожлантиришни қамраб олган бўлсада, амалга оширилаётган дастур ва лойиҳаларда асосий ўринни 4 та устувор тармоқлар ташкил этади.

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

3-жадвал

Халқаро молия институтлари томонидан МДҲ давлатларига тасдиқланган давлат кредитлари, техник ёрдам ва грантлар таркиби [5]

№	Мамлакатлар	Халқаро молия институтлари					Жами ажратилган маблағлар млн. АҚШ доллари	Улуши жамига нисбатан, фоизда	Жами лойиҳалар сони
		Осиё инфратузилма инвестиция банки (АБИИ)	Осиё тараққиёт банки (АБИ)	Европа инвестиция банки (ЕИБ)	Халқаро тикланиш ва тараққиёт банки (МБРР) ҳамда Халқаро ривожланиш ассоциацияси (МАР)	Янги ривожланиш банки (НБР)			
1.	Озарбайжон		1,2		150		**151,2**	**11,0**	**3**
2.	Арманистон		0,8		20		**20,8**	**2,0**	**2**
3.	Белорусия						**0**	**0,0**	**0**
4.	Қозоғистон						**0**	**0,0**	**0**
5.	Қирғизистон				145		**145**	**11,0**	**3**
6.	Молдавия				39,4		**39,4**	**3,0**	**1**
7.	Россия					0,4	**0,4**	**0,03**	**1**
8.	Тожикистон				134		**134**	**10,0**	**1**
9.	Туркманистон						**0**	**0,0**	**0**
10.	Ўзбекистон	4,7		109,6	739		**853,3**	**63,0**	**4**
11.	Украина						**0**	**0,0**	**0**
Жами		**4,7**	**2**	**109,6**	**1227,4**	**0,4**	**1344,1**	**100**	**15**
Жамига нисбатан, % да		**0,3**	**0,1**	**8,2**	**91,3**	**0,03**	**100**		

Эслатма: Алоҳида ранглардаги давлатлар халқаро молия институтларига аъзо бўлмаганлигини англатади.

Юқоридаги жадвал маълумотларидан кўринадики, МДҲда Ўзбекистон (853,3 млн. суверен молиялаштиришнинг 63 фоизи) муниципал инфратузилма секторига суверен молиялаштириш ҳажми бўйича етакчи ҳисобланади.

Озарбайжонда (11 фоиз) агросаноат сектори 151,2 млн. АҚШ доллари киритган. Қирғизистонда (11 фоиз) учта лойиҳалар учун 145 миллион АҚШ доллари критган. Турманистон ва Украина давлатлари ушбу молия институтларидан маблағ жалб этмаган. Умуман олганда 2020 йил биринчи чорагида Ўзбекистон республикаси иқтисодиётига халқаро молия

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

институтларининг жами 908,4 млн. АҚШ доллари миқдорида маблағ киритилган.

Ҳозирги кунда Ислом молия тизими тушунчаси кўплаб мамлакатлар молиячиларининг тобора қизиқтириб бормоқда. Хусусан, турли мамлакатларда, ҳаттоки аксарият аҳолиси ислом динига мансуб бўлмаган давлатларда ҳам, жумладан АҚШ ва Буюк Британияда, ушбу молиявий институт анъанавий банк хизматларига муқобил молиялаш тизими сифатида барқарор ривожланмоқда. Шунинг учун ислом банкчилигини ўрганиш ва анъанавий банк тизимига муқобил молиялаш шаклларини ривожлантириш лозим.

Ислом тараққиёт банки (ИТБ) 1973 йил 18 декабрда Ислом Конференцияси Ташкилотига (ИКТ) аъзо мамлакатлар молия вазирлари йиғилишида ташкил этилган ва ўз фаолиятини 1975 йил октябрь ойида бошлаган. ИТБнинг бош офиси Саудия Арабистонининг Жидда шаҳрида жойлашган. Шу билан бирга, банкнинг Работ (Марокаш), Куала-Лумпур (Малайзия), Олма ота (Қозоғистон), Дакар (Сенегал), Парамарибо (Суринам), Бандунг (Индонезия), Дакка (Бангладеш), Анқара (Туркия), Кампала (Уганда), Қоҳира (Миср), Абужа (Нигерия) каби шаҳарларда 13 та ваколатхона ва 11 та минтақавий маркази мавжуд.

Ислом Конференцияси Ташкилотига (ИКТ) аъзо барча давлатлар ИТБга аъзо бўлиш ҳуқуқига эгадирлар. Ҳозирги вақтда Банк ўзига 57 аъзо давлатларни бирлаштиради. Тўланган акциялар ҳажми бўйича банкнинг асосий акциядорлари Саудия Арабистони, Кувайт, Ливия, Туркия, Бирлашган Араб Амирликлари, Эрон, Миср ва Қатар ҳисобланади.

ИТБнинг низом жамғармаси 100 миллиард ислом динори бўлиб, 10 миллион акцияга бўлинади. Ҳар бир акциянинг номинал қиймати 10 000 ислом динорини ташкил қилади. Ҳар бир аъзо давлат Банк бошқарув Кенгашига ўзининг бошқарувчиси ва бошқарувчи ўринбосарини киритган. Бошқарув Кенгаши йилига бир марта банкнинг ўтаётган йил фаолиятини кўриб чиқиш ва келгуси сиёсатини белгилаш ҳақида қарор қабул қилиш учун йиғилади.

Ўзбекистон Ислом тараққиёт банки гуруҳи таркибидаги Хусусий секторни ривожлантириш ислом корпорацияси (ХСРИК) ва Халқаро ислом савдо-молия корпорацияси (ХИСМК) билан ҳамкорлик қилади. ХСРИК шу кунгача 15 та тижорат банклари ва 2 та лизинг компанияси билан ҳамкорликни йўлга қўйган ва бугунги кунгача банкларга 285 миллион АҚШ доллари миқдорида молиялаштириш линияларини ажратган. ХИСМК томонидан

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

маъқулланган лойиҳалар қиймати эса 82 миллион АҚШ долларини ташкил этади.

Шунингдек, бугунги кунда банкнинг Алоқабанк, Asia Alliance Bank ва Туронбанк билан ҳамкорликдаги жами 30 миллион АҚШ долларлик молиялаштириш линиялари мавжуд. ХИСМК томонидан эса, Asia Alliance Bank, Капиталбанк, Ўзсаноатқурилишбанк ва Трастбанкга жами 32 миллион АҚШ долларлик молиялаштириш линиялари ва Молия вазирлиги ҳузуридаги жамғармага 50 млн. АҚШ доллари ажратилган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 23 майдаги “Ислом тараққиёт банки гуруҳи ва Араб мувофиқлаштириш гуруҳи жамғармалари билан ҳамкорликни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарорига асоан 2019-2021 йилларда Ислом тараққиёт банки билан биргаликда жами умумий лойиҳа қиймати 2 042,2 млн. АҚШ доллари миқдорида маблағ ажратиш учун «Йўл харитаси» тасдиқланган. Шунга муофиқ, Ислом тараққиёт банки томонидан 1745,4 АҚШ доллари миқдорида кредитлар ажратилиши кўзда тутилган.

Йиллик 15-20% ўсиш суръатига эга Исломий банк дунё бўйлаб ўзининг уфқларини кенгайтирди ва 75 дан ортиқ мамлакатда ўз муассасаларига эга.

Диний эътиқодларга таянган, фоиз, кредит ва шу каби банк хизматларидан фойдаланишни истамаган аҳоли қатлами учун Исломий молиялаштириш тамойилларига асосланган банк хизматлари таклиф этилса, бу Ўзбекистон иқтисодиётининг ўсиши ва ички инвестиция ҳажмининг ортишига катта туртки бўлади.

Бугунги кунда Ўзбекистон ва Жаҳон банки ҳамкорлигида 25 га яқин лойиҳа амалга оширилмоқда. 5 миллиард 700 миллион доллар миқдорида маблағни ташкил этган ушбу лойиҳалардан кўзланган мақсад ичимлик сувини яхшилаш, қишлоқ хўжалиги соҳасини ислоҳ қилиш, тиббиёт, йўл инфратузилмасини ривожлантириш каби йўналишлар равнақига қаратилган.

Шунингдек, Молия вазирлиги ва Жаҳон банки ҳамкорлигида “Институционал салоҳиятни ошириш” лойиҳасини амалга ошириш кўзда тутилган. Мазкур лойиҳада асосан мамлакатимизда давлат молиясини бошқаришни ривожлантириш, корпоратив секторнинг бозор амалиётлари учун шароитларни яхшилаш, иқтисодий ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш механизмларни такомиллаштириш кўзда тутилган.

Умумий қиймати 33 миллион АҚШ долларига тенг бўлган ушбу лойиҳа Жаҳон банки гуруҳига кирувчи Халқаро тараққиёт уюшмаси томонидан

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

молиялаштирилади. Лойиҳанинг асосий мақсади давлат молия тизимини институционал кучайтиришга ҳамда бу тизимни ҳар жиҳатдан янада такомиллаштиришдир. Ушбу лойиҳа учта муҳим йўналишни ўзида ифода этади. Бундан мақсад давлат молиясини бошқариш соҳасини такомиллаштириш, давлат активларини самарали бошқариш ва давлат корхоналарини ислоҳ қилиш, иқтисодий ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш ҳамда шу мақсадда Ўзбекистон республикаси президенти ҳузурида 2019 йилнинг январида тузилган Иқтисодий кенгашга ислоҳотларни мувофиқлаштириш йўналишида кўмаклашишдир.

ХУЛОСА

Юқорида таҳлил этилган маълумотлар асосида қайд этилган фикрларга асосан қуйидаги хулоса ва таклифлар шакллантирилди:

Жорий йилда дунёда эпидемиологик вазиятнинг яхшиланиши, тадбиркорлик субъектларининг янги шароитларга мослашиши ва фаолиятини давом эттириши асосий шартларидан бўлиб қолаверади. Шунингдек, Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармасининг прогнозларига кўра, 2021 йилда ташқи савдо-ҳамкор мамлакатларнинг иқтисодий ўсиш суръатлари босқичма-босқич тикланиш жараёнини бошлайди. Шу билан бирга, ташқи иқтисодий ҳамкорлар миллий валюталарининг АҚШ долларига нисбатан курслари кескин тебранишларсиз барқарор шаклланиши кутилмоқда.

Жаҳон банкининг ҳисоботида келтирилган 24 та Европа ва Марказий Осиё давлатларидан фақат Ўзбекистонда 2020 йил натижалари бўйича ЯИМнинг ўсиши прогноз қилиниб, қолган давлатларда – ёки «ноль» ҳолат, ёки пасайиш, айрим давлатларда эса – ЯИМнинг кескин пасайиши прогноз қилинмоқда. Шунингдек, мазкур ҳисоботда келтирилган давлатлардан фақат иккитасида 2021 йилда кескин иқтисодий ўсиш кўрсаткичи таъкидланиб, мамлакатимизда ЯИМни келгуси йилда 6,6 фоизга ўсиши башорат қилинмоқда.

Ушбу ижобий ҳолатнинг бош мезони сифатида – мамлакатимизда пандемия шароитида ҳам ишбилармонлик муҳитини сақлаб қолиш ва иқтисодий барқарорликни таъминлаш орқали кенг аҳоли қатламларини иш билан бандлигини йўлга қўйишга қаратилган ҳаракатларни кўриш мумкин.

Халқаро молия институтлари билан ҳамкорликда мамлакатимизда инвестиция фаолиятини ривожлантириш учун бир қанча лойиҳалар амалга оширилмоқда. Халқаро молия институтлари мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий-ижтимоий ислоҳотларни, ривожлантириш ва

ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723
DOI: 10.24411/2181-1385-2021-00262

инвестиция фаолиятини молиялаштиришни модернизация қилишга мўлжалланган кўплаб лойиҳаларни молиялаштиришда муҳим аҳамиятга касб этади.

Ривожланган давлатлар тажрибаси шуни кўрсатадики, халқаро молия институтлари билан Ўзбекистон ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада ривожлантириш ҳамда миллий иқтисодиётга чет эл инвестицияларини жалб этиш, молия бозорларидан узоқ муддатли ва кичик фоизларда кредитлар ва инвестицияларни молиялаштириш имкониятларини ривожлантириш лозим.

REFERENCES

1. Михайлов Д.М. Мировой финансовый рынок: тенденции и инструменты. – М.: Издательство «Экзамен», 2016. – С.150
2. Бажанов С.В. Интеграция российского и международного финансового рынка. Автореферат диссертации на соискание степени доктора экономических наук. – СПб.: СПбГУЭФ, 2006.
3. А.Ваҳобов, Н.Жумаев ва У.Бурхонов. Халқаро молия муносабатлар, Дарслик. Шарқ Тошкент -2003.: 20 ва 28 бет.
4. Ж.Х Атаниязов, Э.Д.Алимардонов. Халқаро молия муносабатлари»Тошкент - 2014.ЎФМЖ., Дарслик 279, 280 ва 281 бетлар.
5. https://eabr.org/upload/iblock/4db/Obzor-MBR-1-kvartal-2020.pdf. Обзор инвестиционной деятельности международных банков развития. I квартал 2020 года.